

Warszawa, 10 października 2019 roku

Departament Legislacyjny
Prawa Cywilnego

DLPC-IV.0512.7.2019

**Pani
Renata Sutor
ul. Gilówka 92
34-700 Rabka-Zdrój
adwokatsutor@gmail.com**

Szanowna pani,

W odpowiedzi na Pani petycję z 13 września 2019 roku, zawierającą propozycję rozwiązań legislacyjnych, w tym również z zakresu prawa rodzinnego, uprzejmie przedstawiam stanowisko dotyczące punktu 6 petycji.

Proponuje Pani, aby zdanie dziecka, które ukończyło siódmy rok życia było brane pod uwagę w toku postępowania sądowego, argumentując jednocześnie, że w prawie kanonicznym jest to zdolność używania rozumu. Wskazuje Pani przy tym na zasadność korzystania z opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii tak, aby ujawnić ewentualną manipulację dzieckiem. Opinia dziecka w zakresie wyboru, z którym z rodziców chce mieszkać, miałaby być dla sądu wiążąca.

W myśl art. 576 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy sąd opiekuńczy wysłucha przedstawiciela ustawowego osoby, której postępowanie dotyczy. W wypadkach ważniejszych powinien ponadto w miarę możliwości wysłuchać osoby bliskiej tej osoby. Sąd w sprawach dotyczących osoby lub majątku dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, uwzględniając w miarę możliwości jego rozsądne życzenia. Wysłuchanie odbywa się poza salą posiedzeń sądowych. Analizowana regulacja statuuje obowiązek wysłuchania przez sąd:

- przedstawiciela ustawowego osoby, której postępowanie dotyczy,
- osoby bliskiej dla osoby, której postępowanie dotyczy,
- dziecka, w sprawach dotyczących osoby lub majątku tego dziecka, chyba że rozwój umysłowy, stan zdrowia lub stopień dojrzałości na to nie pozwalają.

Kierując się celowością, przy uwzględnieniu stopnia dojrzałości małoletniego oraz charakteru sprawy opiekuńczej, właściwy sąd powinien zapoznać się ze stanowiskiem tego

małoletniego. Mając na względzie jego dobro, jak i wymóg z art. 576 § 2 w zw. z art. 573 § 2 k.p.c., należy przyjąć, że obowiązkiem sądu w każdej sprawie dotyczącej dziecka jest jego wysłuchanie, jeżeli stan rozwoju psychofizycznego na to pozwala.

Jak wynika z art. 216¹ k.p.c. sąd w sprawach dotyczących osoby małoletniego dziecka wysłucha je, jeżeli jego rozwój umysłowy, stan zdrowia i stopień dojrzałości na to pozwala, przy czym wysłuchanie odbywa się poza salą posiedzeń sądowych. Sąd stosownie do okoliczności, rozwoju umysłowego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości dziecka uwzględni jego zdanie i rozsądne życzenia. Ta regulacja ma na celu dostosowanie przepisów procedury cywilnej do standardów określonych w powołanym art. 12 Konwencji o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 roku (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.) oraz art. 72 ust. 3 Konstytucji RP. Dziecko powinno mieć w szczególności zapewnioną możliwość wypowiedzenia się w każdym postępowaniu sądowym i administracyjnym, które go dotyczy, bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela bądź odpowiedniego organu, zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (art. 12 ust. 2 Konwencji).

W kwestii wysłuchania małoletniego należy przede wszystkim mieć na uwadze akty prawa międzynarodowego ratyfikowane przez Polskę, które z mocy art. 87 ust. 1 Konstytucji są źródłami prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej. Do aktów tych należy Europejska Konwencja o wykonywaniu praw dzieci, sporządzona w Strasburgu dnia 25 stycznia 1996 r. (Dz.U. z 2000 r. Nr 107, poz. 1128). W art. 1 ust. 2 tej konwencji stwierdza się, że jej celem jest promowanie – dla dobra dzieci – ich praw, przyznanie dzieciom praw procesowych oraz ułatwienie ich wykonywania poprzez zapewnienie, że dzieci osobiście albo za pośrednictwem innych osób lub instytucji będą informowane i uprawnione do uczestnictwa w dotyczących ich postępowaniach przed organem państwowym. Zgodnie z art. 1 ust. 3, w rozumieniu niniejszej konwencji za postępowanie przed organem sądowym dotyczące dzieci uważa się postępowanie w sprawach rodzinnych, w szczególności odnoszące się do wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej, takie jak w sprawie miejsca pobytu dziecka i prawa styczności z nim.

Zgodnie z art. 3 ww. Konwencji dziecko uznane według prawa wewnętrznego za mające wystarczające rozeznanie w dotyczącym go postępowaniu przez organem sądowym, powinno mieć przyznane i samo może żądać przyznania następujących praw:

- do otrzymywania wszystkich istotnych informacji;
- do pytania je o zdanie i do wyrażania przez nie swojego stanowiska;
- do bycia informowanym o ewentualnych skutkach jego stanowiska oraz o ewentualnych skutkach każdej decyzji.

Reasumując, obecnie obowiązujące regulacje prawne z zakresu wysłuchania małoletnich przemawiają za niezasadnością podejmowania prac legislacyjnych w kierunku realizacji postulatów legislacyjnych zawartych w Pani piśmie.

Oдноśnie problematyki adopcji wskazać należy, że zarówno sprawy adopcji, jak i pieczy zastępczej nad dzieckiem, należą do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, kierującego poza działem administracji rządowej *rodzina*, także obszarem polityki rodzinnej, w szczególności w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym m. in. adopcji krajowej i zagranicznej. Co jednak istotne, ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1111, z późn. zm.) a zwłaszcza jej art. 170 ust. 1 zawiera prymat adopcji wewnątrzrodzinnej i adopcji przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, w których dziecko zostało uprzednio umieszczone, nad adopcją przez inne osoby. Zgodnie z jego treścią, gdy gotowość do przysposobienia dziecka zgłoszą: osoby spokrewnione lub spowinowacane z dzieckiem, rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka, w których dziecko jest umieszczone, osoby, które przysposobiły brata lub siostrę małoletniego, ośrodek adopcyjny nie wszczyna postępowania w zakresie poszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka, o którym mowa w art. 164 ust. 5-9 i 15 przywołanej powyżej ustawy, a postępowanie wszczęte zawiesza.

Ministerstwo Sprawiedliwości sprawuje zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną sądów powszechnych, w ramach którego może badać szybkość i sprawność postępowań o przysposobienie, które toczą się w sądach.

Z poważaniem –

sędzia Paweł Mroczkowski
dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prawa Cywilnego
[podpis elektroniczny]